

Vybádání a formulace Světového Slova ve vdechu a výdechu

Rudolf Steiner

Dornach, 1. dubna 1922

Jisté věci mohou být vylíčeny jen tehdy, pokusíme-li se dospět k příslušné skutečnosti pomocí obrazu: Musíme se vůči jistým věcem vzdát toho, abychom mluvili oním intelektualistickým způsobem, jímž se dnes obvykle hovoří. Tímto intelektualistickým způsobem nemůžeme vůbec vyjádřit to, o čem k vám chci dnes hovořit. To tedy necht' je naprosto předesláno jako předpoklad pro celý způsob líčení, které chci dnes podat.

VeźmĚte jednu, řekněme, jistý vnitřní prostor. VĚc chci učinit tak jednoduchou jak možno.

VeźmĚte ĚĚjaký vnitřní prostor, který snad zde má okno .

TĚmto oknem, předpokládejme, by padalo dovnitř do tohoto vnitřního prostoru světlo, toto světlo by se šířilo uvnitř různým způsobem. Ale vnitřní prostor,

předpokládejme, by byl vyplněn různými propustnými stěnami, jakousi propustnou klenbou. Měli bychom tedy vnitřní prostor, který by byl vyplněn nej různějším způsobem takovými klenbami, čímž je světlo nej různějším způsobem zčásti propouštěno, zčásti odraženo zpět, takže by byl tento vnitřní prostor vyplněn světlem nej rozmanitějším způsobem zadržovaným, odraženým. Nyní si pomyslete, že bych nechal proudit tímto vnitřním prostorem páry, nechal bych je potom proudit vzhůru (červeně). Tato pára ale, ta by byla živoucí, cítící bytostí. Ta proudí vzhůru a měla by opět, řekněme, odváděcí kanál, mohla by tedy opět proudit pryč. Pára proudí tedy skrze to světlo a proudí dovnitř do tohoto vnitřního prostoru, do třpytícího se světla, do světla, které je různým způsobem měněno těmito klenbami, které prochází skrz, které je odraženo zpět, které se třpytí. Pára, ta že by cítila tedy, co by tu v tomto světle vnímala a potom by vyproudila pryč. To znamená ale jinými slovy: Tato pára by ohmatávala svým citem to, co by tu bylo v tomto vnitřním prostoru jako světelný třpyt a dostala by tímto způsobem vnitřní obraz. Obdržela by svým pocitem obraz o tom, co je tu v nitru světelně třpytivého. Předpokládejme nyní, že by ta pára po nějakém čase, když opět vyproudí ven, mohla reprodukovat, co tu uvnitř zakusila (fialově) a že bychom mohli mít jakýsi nástroj, jímž by pára vyjadřovala nějak, řekněme, nárazy, vytukáváním hudebních tónů nebo podobně, co tu zakusila uvnitř ve třpytícím se, doutnajícím světle. Představte si tento obraz. A nyní vám chci tento obraz nakreslit jiným způsobem.

Vidíte,
nakreslil
jsem vám
zde místo

klenby nitro

lidské hlavy,

místo

okna oko,

jímž se vidí,

jímž tedy přicházejí světelné dojmy. To, co jsem tu nakreslil jako klenby, jsou závitky mozku, šířící se nervy. Světlo přichází dovnitř a šíří se. Místo páry, kterou jsem tam nakreslil (červeně), v předešlém obrázku, myslete si vdechnutý vzduch, který proudí vzhůru a ohmatává, co se může v mozku působením světla třpytit, doutnat, co se potom v mozku utváří v myšlenky. Vzduch proudí opět dolů páteřním kanálem. Místo aby tu byl nástroj, je tu lidský hrtan a může vyjádřit to, co se prožilo. Zde máte obraz toho, co se skutečně děje v lidské hlavě.

Tedy ale řekneme: Tak to nyní neuděláme, nýbrž zavřeme tu okno, učiníme klenbu vnitřně zcela temnou. Tedy zavřeme okno, máme zde nyní vnitřní klenby a necháme opět páru proudit vzhůru (červeně), nyní není vnímáno světlo, co sem padá dovnitř (viz předchozí obrázek) a je nejrůznějším způsobem zeslabováno, odráží se, nýbrž nyní jsou vnímány formy, které jsou uvnitř jako takové.

A když pocit'ující pára proudí vzhůru, bude moci uvnitř vnímat formy, které někdo jednou udělal, řekněme, které jednou udělal nějaký stavitel. Bude tedy moci tato pára pocit'ovat činy tohoto stavitele. Když pára potom vyproudí ven, tak může opět vyjádřit (červeně), co tu bylo vnímáno jako činy stavitele.

Ale předpokládejme, že by byl tento stavitel stavěl zcela zvláštním způsobem. Předpokládejme, že by tento stavitel byl zcela mimořádně univerzálním stavitelem, že by byl to, co tu uvnitř vystavěl, učinil obrazem celého vesmíru. Potom by tu pára, když se jen okno zavře,

uvnitř vyhmatávala tajemství celého
vesmíru. Jinak vnímá to, co
se sem zvenčí třpytivě dere; když
se ale okno zavře, vnímá pára to,
co je vnitřně obrazem celého
vesmíru. Představte si tedy, že
zde máme otisk celého vesmíru.

V lidské hlavě, v podivuhodných závitech mozku máme skutečně otisk celého vesmíru. A když uzavřeme smysly a necháme potom proudit vzduch dechu, který jde páteřním kanálem do hlavy, tak existuje možnost vyhmatávat tajemství tohoto vnitřního prostoru mozku. Jen tu nesmíme nechat hmatat vzduch dechu jednoduše neuspořádaným, chaotickým způsobem, potom neobdržíme nic, nýbrž musí se to dít způsobem uspořádaným.

Víte, chceme-li určit, řekněme hedvábí, tak musíme také hmatat určitým způsobem. Musíme jít vstříc tomu, co chceme hmatem zjistit. Ale když to umíme, když umíme jít vstříc tomu, co chceme hmatem zjistit, potom můžeme právě naprosto nalézt to, co tu je třeba hmatem zjistit.

V době, o níž jsem vám v těchto dnech hovořil, kdy lidé chtěli dospět k vyšším poznatkům regulování svého dýchacího procesu, v této době, v níž tu byl starý systém jógy v Orientu skutečně ve svém rozkvětu - neboť to, o čem se dnes hovoří jako o cvičení jógy, to je přece namnoze pouze sekundární - tu existovalo skutečně vědomí: „Když vdechneš, když posíláš vzduch dechu do své hlavy, tak můžeš uchopit tajemství vesmíru v otisku tohoto vesmíru ve zvláštním rozprostření nervové soustavy ve své hlavě. Musíš si jen počínat s tímto dýchacím procesem patřičným způsobem.“

Nemluvíme nyní o tom, co tu bylo později v dekadentním způsobu, nýbrž o tom, co bylo původní. A toto původní bylo toto: Lidé si říkali, když člověk vdechne a dech upraví tak, že jej posílá vzhůru do této vnitřní klenby hlavy, která je otiskem celého vesmíru, posílá jej ale tak, že vkládá do vzduchu dechu určitou hlásku, která je mezi a a o, nebo mezi a a w, když tedy člověk vkládá do vzduchu dechu a - u, potom jej formuje tak, že - tak jak je ruka způsobilá zevně něco ohmatat -, že je takto tón způsobilý uvnitř ohmatávat tajemství světů. A člověk to dostane do vědomí, když potom tento dýchací proces pokračuje tak, že jej člověk nechá vybíhat do absolutně zbožné uctivé nálady vůči tomu, co tu člověk ohmatával. Když tedy člověk má to, čeho dosahuje, když vdechne, když vysílá dech vzduchu a s a - u s ním ohmatává, když se potom pohříží do uctivé zbožné nálady, když se stane plným, oddaností vůči světu, a když to, co se tu dozvěděl, vylije do absolutní oddanosti, potom dýchací proces nechá vyústit v m. tak člověk zachytil v takovémto dýchacím procesu, který se vnitřně formuje v aum - z napodobení vesmíru v nervech v nitru - zachytil tajemství vesmíru. A člověk je přivedl k životu, který se může stát vědomým ve vzduchu vydechnutém v hlásce m. Máte v tom, co jsem nyní vyložil, poukaz na to, z čeho tehdy vycházelo původní školení jógy.

Toto školení jógy si říkalo: „V mé hlavě je tajemství celého vesmíru. Mohu si je ohmatat, když vdechnu. Při vdechnutí se mi odhalí tajemství vesmíru působením skrze mne sama. Uchopuji toto tajemství vesmíru. Ale mohu jej podržet jen tehdy - jinak zůstává v nevědomí když se potom vyžívám v absolutně zbožné oddanosti k vesmíru.“ A tak se poznává, když je

ztvárnován proces dýchání ve Světové Slovo, v to, co tvůrčím způsobem ve světě působí, proviňuje jej a protkává, a když je to uchopováno a v absolutní oddanosti k vesmíru vydechováno. Vdech, to je zjevení Světového Slova, výdech, to je vnitřní zhuštění Světového Slova, přiznání se ke Světovému Slovu. Tak je shrnuto vybádání Světového Slova člověkem a formulování Světového Slova člověkem, když se poznává: vdechnutí je zjevení, vydechnutí vyznání, a AUM je souhrn zjevení a vyznání, oživení světového tajemství v sobě, přiznání se k tomuto světovému tajemství v sobě.

U nás dnes, v naší současné epoše tón postoupil dále vzhůru. Tón se vyžívá ve skutečných, konkrétních ne intelektualistických myšlenkách. Takže můžeme říci: Vdechnutí se stává myšlenkou a vydechnutí se stává volním vyžitím myšlenky. To znamená rozdělujeme to, co bylo kdysi vdechnutím jako zjevení, vydechnutím jako vyznání, rozdělujeme to ve cvičení myšlenek a ve cvičení vůle a dostáváme tím - rovněž v myšlenkách, ale v myšlenkách vypěstovaných v meditaci - zjevení, a ve cvičení vůle, jež jsou konány na druhé straně, přiznání se k tomu, co je zjevováno.

Pro novější lidstvo je tomu takto: Co se dříve prožívalo v pouhém procesu dýchacím a co v procesu vdechnutí bylo formováno v samohláskový tón, v procesu vydechnutí v souhláskový tón, to se vyžívá již více duševním způsobem ve vnitřně kontemplované myšlence, která ale je pronikána vůlí ve zbožné oddanosti vůči vesmíru. Takže proces je tentýž, jen je zdůveňněn, zvnitřněn. Ale také zde spočívá proces v tom, že se vnímá vnitřní prožívání vesmíru v jeho tajemstvích a přiznání se k tomuto vesmíru, k duchovnímu základu tohoto vesmíru.

Můžeme si představit ještě tuto myšlenku. Můžeme říci: Člověk se zrodil ze světla a jeho nitro, nitro jeho hlavy je výsledkem světla. Celá soustava nervová je přece výsledkem světla. Ne pouze okem, nýbrž také jinými smysly se světlo zprostředkovává v nejhlavnějším smyslu. Nemůžeme o slepých lidech říci, že jsou zcela od světla odloučení. Světlo v nich pracuje; jen jejich vnímání světla je pryč.

A tón, ten žije vlastně v celém organismu. Tón žije v nás. Tón nežije jen v uchu, ucho je jen vnímacím orgánem pro tón. Když prožíváme tón, prožíváme jej celým organismem. Symfonii prožíváme vždy celým organismem. Když nasloucháme hudebnímu dílu, tak je vlastně vnitřní děj tento: Přesazujeme svůj celý dýchací proces do zcela určité rytmiky, do zcela určitých hudebních dějů, které jsou způsobovány právě tou skladbou. Toto ztvárnění našeho vzdušně formovaného nitra naráží na formy mozku; jak jsou tu odráženy zpět, to nám dává hudební dojem. Vlastně je to opět v nás ohmatávání světla působením tónu.

Mějte dobře na paměti, že se v nás ustavičně uskutečňuje ohmatávání světla pomocí tónu. Svět tónů v nás, znící organismus, ten je vlastně hmatovým orgánem pro světlo. Světlo je vlastně stále něčím vnějším, tón je vlastně stále něčím vnitřním.

Myšlenky Vůle	vdech výdech	zjevení vyznání
	Ohmatávání světla vnějšek	tónem vnitřek
	Ohmatávání světových myšlenek působením lidské vůle.	

Nitro ohmatává to, co je zevní. Uchopujeme se také podle své podstaty vlastně správně jen tehdy, když se chápeme jako

speciální bytost vyzvednutá z harmonie sfér světa. Tato bytost, ta hmatá kolem ve světle a v konfiguraci světla poznává tón podstatu světa. Jen v naší epoše je tomu tak, že máme vlastně ohmatávání světových myšlenek působením lidské vůle (viz obrázek).

Ohmatáváme vůlí

světové myšlenky. Vůle

zde stojí místo tónu.

Myšlenka stojí na druhé

straně místo světla. Jak

řečeno, tyto věci je velmi

obtížné převést do intelektualisticko-

abstraktních

forem. Ale to. co

jsem se pokusil před vás

postavit obrazně, to vás uvede do těchto věcí, když se jen poněkud

nad tím zamyslíte, když si ujasníte, že postavení člověka je

skutečně takové, že člověk má ve své hlavě otisk celého kosmu.

Člověk je vskutku vzhledem ke své hlavě otiskem celého kosmu.

Když se vytváří lidské embryo v mateřském těle, vytváří se

také nejprve jako otisk kosmu. Tím prvním je, že je člověk v těle

matčině vytvářen jako otisk kosmu. Nejprve je člověk v podstatě

mozkem, otiskem kosmu. Můžete kosmos studovat, když studujete

lidské embryo v jeho prvních stádiích. Teprve později na ně

přichází to, co nyní již není otiskem kosmu, nýbrž (viz kresbu) co

musíme popsat takto: Když zde

máte Zemi, na ní člověka, tak přistupuje

- když je vzat kus

z embrya - to, co krouží jakožto

síly paralelně s povrchem, krouží

v rytmech kolem Země. Vytváří

se organismus hrudi, který je tvořen

vlastně z proudů, které krouží
kolem Země. Máte, chcete-li, napodobení
těchto proudů ještě
v žebrech. Ze všeho naposled přichází
působení zemského organismu
samého. Tu jsou proudy vyvolávány
zdola vzhůru: Máte přece
v obou nohou zcela přesně výraz

----- - ----- toho, jak tyto proudy probíhají.

Takže mohu člověka nakreslit jako proudy, které vycházejí
ze Země, jako proudy, které krouží kolem Země, jež souvisí
s jeho organisací hrudi, a nahoře jako hlavu, otisk celého vesmíru.
Co se odehrává v hlavě je vlastně vždy otisk celého vesmíru
během celého života. Člověk, když má organisaci hlavy, nese
v sobě otisk celého vesmíru. Musí to jen vnímat. Nevnímal by
to, kdyby k tomu nebyl organisován ze Země. Vlastně Země
vnímá vesmír skrze člověka: Zprostředkovává to organismus
hrudi. Z kosmu je vyvolán vdech, ze Země je vyvolán výdech.
Kosmos nám dává čistý kyslík, Země způsobuje, že se tento
kyslík proniká uhlíkem, a tak je formován umrtvující vydechnutý
vzduch. Ale když se vytváří tento mrtvý vzduch, tak člověk
muže chápat.

Chápání má vždy co
činit s něčím odumírajícím
v člověku. Umíráme
vlastně svým chápáním,
žijeme působením kosmu.
Ale žili bychom velmi
rychle, kdybychom
byli oddáni jenom kosmu.
Kosmos nás zásobuje

nejvíce životem ještě během
našeho embryonálního
stavu, potom nás
přejímá do práce pozvolna
okruh Země, později to, co proudí ze Země. Tím se zprostředkovává
to, co dává kosmos našemu organismu jakožto život,
až množství života, které nám kosmos dává, je právě
spotřebováno. Kosmos nás oživuje. Země nás umrtvuje jako
fyzický organismus a také jako organismus éterický. Jen je tomu
tak, že na našem éterickém organismu má svůj podíl zejména
kosmos, na našem fyzickém organismu má svůj podíl zejména
především naše Země.

Když to vše promyslíte a říkáte si: „Kdysi se pro pěstování
vyššího vědění uskutečňoval regulovaný dýchací proces, uskutečňován
k tomu účelu, aby se v člověku vyzkoumala tajemství
vesmíru“ - potom přijdete na to, jak vnitřně cítil člověk v dobách
prapůvodního usilování, jak souvisí s celým vesmírem a jak chtěl
prožívat Světové Slovo působením procesu vdechování, jak se
chtěl obětovat Světovému Slovu působením procesu výdechu.
Jak se chtěl postavit v jógovém dýchání do světového procesu
se svým vědomím. Jinak stojí člověk samozřejmě stále v tomto
světovém procesu. Ze zevního popisu, který je dnes podáván
o tomto dýchání jógy, nedosáhne se skutečného poznání o tom,
o co se tím vlastně usilovalo. Ale takového skutečného poznání
se dosáhne tím, když se k takovému poznání probojujeme dnešní

anthroposofickou vědou. Lidé nemají žádné dokumenty o způsobu, jak tomu původně bylo.
V dobách, z nichž máme o tom dokumenty, zde již tyto věci neexistovaly v původním
způsobu. K vlastním tajemstvím o původu člověka na Zemi se musí dospět bez dokumentů,
jinak se toho musíme zříci. Kdo chce tedy přijít na tyto věci jen pomocí vnějších dokumentů,
které se zachovaly ze starších dob, ten na to právě nepříjde, nýbrž na to přijde jenom ten, kdo
dovede pohlížet zpět na mnohem původnější stavy, než jsou ty, které vycházejí najevo
pomocí zevních dokumentů. Na tajemství orientální modlitby A UM, smím-li to tak nazvat -
mohl bych právě tak dobře říci: formule poznání pomocí AUM, neboť v tom bylo obojí - se
příjde jen tehdy, když skutečně známe souvislost člověka se světem při vdechu a výdechu.

Když víme, že vzduch, který' jinak právě vůbec nedává určité tóny, je formován v určité tóny, pokud máme různě naladěné struny, když víme, že právě tak vdechnutý vzduch, který posíláme s hláskami AUM skrze mozek, vyjadřuje vnitřně celé tajemství světa, když to víme, potom známe souvislost člověka s vesmírem. Ohmatáváme, jakými jsme se vlastně stali. Když člověk žil před svým počtím v duchovně-duševním světě, byl právě přece ve světě duchovním. Ale když nyní sestupuje dolů, prochází celou konfigurací kosmu v éteru, shromažďuje si éter. V tomto okamžiku přijímá všechna tajemství vesmíru, vtiskuje je potom postupně do svého mozku. A zcela malé dítě vtiskuje vlastně ještě, co duše prožila z celkového tajemství vesmíru, postupně do mozku. A později nalézáme opět toto tajemství, když se snažíme - v dávných dobách v dýchaném vzduchu a nyní myšlenkou - opět vnitřně prožívat toto světové tajemství.

Konfiguruje se také myšlenková síla, která přece není nic jiného než zředěná síla dýchání, když se vede skrze mozek. Moderní člověk to nečiní. Moderní člověk nevede vlastně myšlenkovou sílu skrze mozek, nýbrž slyší všude slova, která jsou vyslovována v jeho jazyku a v nichž také tak myšlenky žijí a potom vede skrze sebe to, co vnitřně papouškují ze svého nacionálního stavu. A přitom se nevydobyvá ničeho z vnitřních poznatků, nýbrž píše nanejvýš potom knihy o tom, že máme přece jenom řeč a skrze řeč nemůžeme nic poznat. Píše potom kritiku řeči, potom nemá ani tušení o tom na co myšlenková síla naráží, protože on jenom ví, co je jaksi zaznamenáno ve slovech. Moderní člověk je přece jen resonanční půdou pro slova. A když je potom bystrý, jako Fritz Mauthner, potom píše právě knihy o tom, že slova neobsahují vlastně nic z podstaty světa.

Ale tím se člověku nepřibližujeme. A nepřibližujeme se světu, zvláště ne ke vztahu člověka ke světu. Musíme si již ujasnit, že je hluboce pravdivé slovo, že člověk je „člověkem“ působením božského dechu, vdechovaným vzduchem. Neboť tímto vdechovaným vzduchem odhaluje v sobě celý svět, odhaluje, jak je mikrokosmem.

Když promýšlíte ve všech směrech, co jsem vám právě vyložil, potom shledáte, že bezděčně narážíte postupně na zcela významné souvislosti. Nesmíte se jen domnívat, že by to snad bylo nějakým rozmarem, že jsem nejprve namaloval pouze obraz. Je již nutno, abychom tyto věci necharakterizovali svými abstraktními slovy, nýbrž abychom se snažili přiblížit se skutečné podstatě pomoci obrazů.

Tím jsem vám naznačil, jak se domnívám, velmi důležitou kapitolu anthroposofické duchovní vědy a zítra to potom dále rozvedu.